

Dane ogólne	
Właściciel budynku	ATC Novara
Adres	ulica Toscanini 17, Cameri (NO)
Liczba mieszkań	27 przed renowacją 27 po renowacji
Liczba kondygnacji	6
Uśredniona wielkość mieszkania	68,5 m ² przed renowacją 68,5 m ² po renowacji
Całkowita powierzchnia ogrzewana mieszkań	1846 m ² przed renowacją 1846 m ² przed renowacją
Rok budowy	1983
Rok renowacji	2003
Czy lokale były zamieszkane w czasie przeprowadzania renowacji?	tak
Czy została przeprowadzona niezależna kontrola jakości?	nie
Aktualne całkowite koszty eksploatacji budynku	195 000 €
Aktualne koszty eksploatacji związane z dostawą ciepła	195 000 €
Stan wyjściowy / warunki lokalne	
Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)	<ul style="list-style-type: none"> • zastąpienie indywidualnych piecyków gazowych w mieszkaniach przez system centralnego ogrzewania dla całego budynku • wyposażenie każdego mieszkania w urządzenie zarządzania energią ciepłą (zawory termostatyczne) • produkcja c.w.u. w centralnym kotle
Dlaczego wykonano powyższe przedsięwzięcia?	Początkowo z powodów bezpieczeństwa: większość piecyków było przestarzałych i nie spełniały one wymaganych norm, nie odprowadzając odpowiednio spalin. Termomodernizacja stworzyła lepsze warunki życia mieszkańcom i zapewniła im niezależność systemu ogrzewania.
Niniejszy przykład dobrej realizacji został opracowany przy wsparciu	
<small>Wyłączna odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji leży po stronie jej autorów. Publikacja nie odzwierciedla opinii Wspólnoty Europejskiej. Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.</small>	

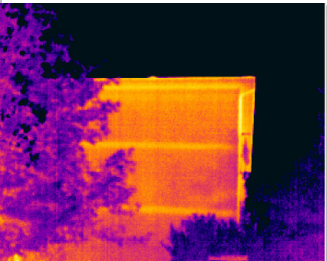

Rzuty	obecnie niedostępne		
Przedsięwzięcia termomodernizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • docieplenie całego budynku • montaż nowych drzwi wejściowych • montaż nowych okien o standardzie domu pasywnego 		
Elewacje			
Infrastruktura techniczna	<ul style="list-style-type: none"> • system wentylacji z odzyskiem ciepła • konwencjonalny system niskotemperaturowy przewodów 		
Wskaźniki energetyczne	Stan wyjściowy (dane szacunkowe)	Stan po renowacji	Zmniejszenie
Zapotrzebowanie na energię	60 kWh/m ² rok	60 kWh/m ² rok	0%
Zużycie energii	93 kWh/rok	72 kWh/rok	22.5 %
Emisja CO₂	18,9 kg/m ² rok	14,5 kg/m ² rok	
System ogrzewczy			
System c.w.u.	indywidualny kocioł w każdym mieszkaniu	scentralizowana produkcja c.w.u.	
System monitoringu	brak możliwości uzyskania danych	roczny odczyt zużycia	
Aktualne regionalne koszty energii	gaz ziemny 0,6 €/m ³		
Dotacje	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane ze środków własnych wspólnoty mieszkaniowej (właściciela budynku i wpłat na fundusz remontowy).		
Wypowiedź			

Kontakt ATC Novara

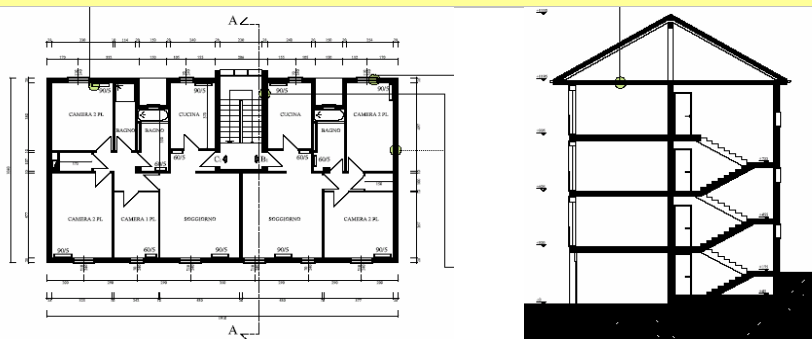
Via E. Boschi n°2

28100 Novara

e-mail: direzionetecnica@atc.novara.it

Dane ogólne	
Właściciel budynku	Miasto CASTENOVO NE' MONTI (RE-IT)
Adres	ulica Via Rubertelli 10, Castelnovo Né Monti loc. Felina
Liczba mieszkań	6 przed renowacją 6 po renowacji
Liczba kondygnacji	4
Uśredniona wielkość mieszkania	80 przed renowacją 80 po renowacji
Całkowita powierzchnia ogrzewana mieszkań	510 przed renowacją 510 po renowacji
Rok budowy	1970
Rok renowacji	2006-2007
Czy lokale były zamieszkałe w czasie przeprowadzania	tak
Czy została przeprowadzona niezależna kontrola jakości?	
Aktualne całkowite koszty eksploatacji budynku	83 000,00 €
Aktualne koszty eksploatacji związane z dostawą ciepła	81 494,00 €
Stan wyjściowy / warunki lokalne	 <ul style="list-style-type: none"> • Budynek wchodzi w skład osiedla mieszkaniowego zbudowanego w latach siedemdziesiątych i położone jest na wzgórzach 600 m n.p.m. Temperatury w ziemi są bardzo niskie w porównaniu do letnich. Sezon grzewczy wynosi 183 dni, a roczna liczba stopniodni 3182. • Zewnętrzna temperatura obliczeniowa: -5°C • Wewnętrzna temperatura obliczeniowa: 20°C • Promieniowanie słoneczne - 470 kWh/m² na południu, 295 na wschodzie i zachodzie i 132 na północy <ul style="list-style-type: none"> • Dach: docieplenie podłogi strychu: 6 cm płyty z polistyrenu • Elewacja: docieplenie ścian zewnętrznych z redukcją lub całkowitą likwidacją mostków cieplnych • Okna: wymiana istniejących okien na okna z szybami o dużej szczelności i izolacyjności oraz zaizolowanie pojemników, w których znajdują się okiennice. • System ogrzewania: Wymiana starego palnika na palnik opalany gazem ziemnym o wysokiej sprawności i niskiej emisji. Montaż urządzeń pomiarowych w celu lepszego podziału kosztów oraz zaworów dwukierunkowych dla uzyskania lepszej dystrybucji ciepła, którego dostawa będzie bardziej stabilna we wszystkich mieszkaniach.
Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)	<ul style="list-style-type: none"> • wymiana indywidualnych kotłów w mieszkaniach na centralny system ogrzewania w budynku • wyposażenie każdego mieszkania w system kontroli ogrzewania (zawór termostatyczny) • wytwarzanie c.w.u. w systemie centralnym
Dlaczego wykonano powyższe przedsięwzięcia?	W celu obniżenia kosztów ogrzewania
Niniejszy przykład dobrej realizacji został opracowany przy wsparciu	
<p style="font-size: small;">Wyłączna odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji leży po stronie jej autorów. Publikacja nie odzwierciedla opinii Wspólnoty Europejskiej. Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.</p>	

Rzuty

Przedsięwzięcia termomodernizacyjne

Elewacje

- docieplenie całej powłogi ogrzewanej części budynku
- montaż nowych drzwi wejściowych do mieszkań
- montaż nowych okien o standardzie domu pasywnego

Infrastruktura techniczna

- montaż systemu wentylacji z odzyskiem ciepła
- montaż konwencjonalnego systemu niskotemperaturowy przewodów

Wskaźniki energetyczne

	Stan wyjściowy	Po renowacji	Zmniejszenie
Zapotrzebowanie na energię	182,33 kWh/m ² rok	106,15 kWh/m ² rok	42%
Zużycie energii	422,34 kWh/rok	77 kWh/rok	82%
Emisja CO₂	14 kg/m ² rok	7 kg/m ² rok	
System ogrzewczy	piec na olej opałowy: moc 90 kW	piec opalany gazem ziemnym o wysokiej sprawności i niskim poziomie emisji spalin	
System c.w.u.	zbiornik ciepłej wody użytkowej na 500 l	zbiornik ciepłej wody użytkowej na 500 l	
System monitoringu	brak	system opomiarowania z zaworami dwukierunkowymi kontrolowanymi przez chromotermostaty	
Aktualne regionalne koszty energii	brak danych		
Dotacje	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane ze środków własnych (właściciela budynku i wpłat na fundusz remontowy).		
Wypowiedź			

Kontakt Ambiente Italia
Via Carlo Poerio 39
20129 Milano Italy

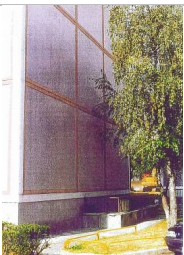
e-mail: info@ambienteitalia.it

po renowacji

przed renowacją

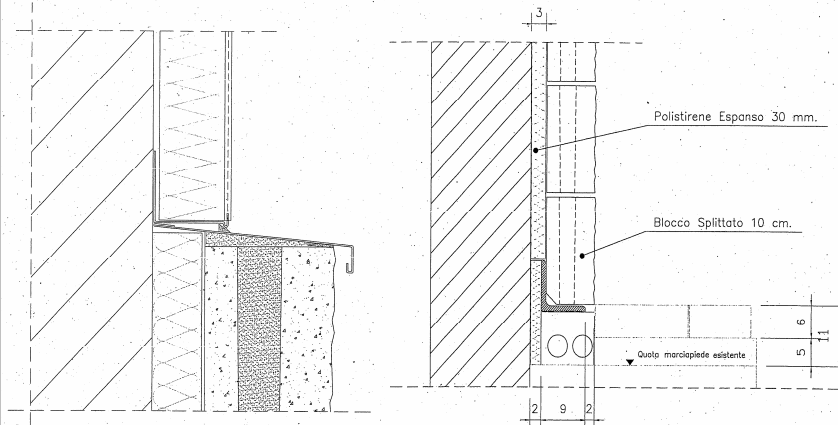
Dane ogólne		
Właściciel budynku	Azienda Lombarda Edilizia Residenziale (ALER)	
Adres	osiedle mieszkaniowe przy ul. Liguria w Rozzano	
Liczba mieszkań	około 6000 mieszkań znajdujących się w 61 budynkach	
	renowacja objęła 40 budynków oraz 4 000 mieszkań	
Liczba kondygnacji	9 w większości budynków	
Uśredniona wielkość mieszkania	66 m ² przed renowacją	
	66 m ² po renowacji	
Całkowita powierzchnia ogrzewana mieszkań	392 250 m ² przed renowacją	
	392 250 m ² przed renowacją	
Rok budowy	1968	
Rok renowacji	2000	
Czy lokale były zamieszkałe w czasie przeprowadzania renowacji?	tak	
Czy została przeprowadzona niezależna kontrola jakości?	tak, przez inspektora	
Aktualne całkowite koszty eksploatacji budynku	koszt gazu ziemnego zużytego na ogrzewanie przed renowacją 000 €/rok	3 900
	koszt gazu ziemnego zużytego na ogrzewanie po renowacji 000 €/rok	3 650
Aktualne koszty eksploatacji związane z dostawą ciepła	5 526 000 €	
Stan wyjściowy/warunki lokalne		Prefabrykowane płyty betonowe bez jakiegokolwiek izolacji. Płaskie dachy kryte papą również niedocieplone. Współczynnik U dla ścian = 1,6 W/m ² K Współczynnik U dla dachu = 1,99 W/m ² K
	Zdjęcie: ściana zewnętrzna -z płyt betonowych	
Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)	Docieplenie ścian zewnętrznych 3 cm warstwą polistyrenu. Ściany przy gruncie w piwnicach są zabezpieczone betonowymi pustakami. Również dachy docieplone zostały 3 cm warstwą polistyrenu.	
Dlaczego wykonano powyższe przedsięwzięcia?	W celu zmniejszenia zużycia ciepła i innych kosztów związanych z ogrzewaniem.	

Dobre realizacje - Włochy

"ROZZANO, docieplenie ścian zewnętrznych"

Rzuty

Przedsięwzięcia termomodernizacyjne

Źródło ciepła o mocy zainstalowanej 50 MW zasila całe osiedle, ale dotychczas nie podlegało modernizacji

Infrastruktura techniczna

Wskaźniki energetyczne

	Stan wyjściowy	Stan po renowacji	Zmniejszenie
Zapotrzebowanie na energię	190,75 kWh/m ² rok	178,50 kWh/m ² rok	6,42%
Zużycie energii	74 825 400 kWh/ rok	70 028 900 kWh/rok	6,41%
Emisja CO2	56,7	53,06	kg/m ² rok
System ogrzewczy	miejaska sieć ciepłownicza (paliwo-gaz)	miejaska sieć ciepłownicza (paliwo-gaz)	
System c.w.u.	kotły indywidualne	kotły indywidualne	
System monitoringu	brak	system zdalnej kontroli	
Aktualne regionalne koszty energii	gaz ziemny 0,50 €/ m ³		

Dotacje

100% z Funduszu Regionu Lombardia (Fundusz Budownictwa Socjalnego)

Wypowiedź

Szacuje się ,iż uzyskano oszczędności na poziomie 10%. Rzeczywiste zmniejszenie zużycia ciepła jest mniejsze niż zakładano, głównie z powodu problemów z zarządzaniem. Renowacja nie przynosi pożądanych efektów, jeśli jedyną istniejącą metodą regulacji temperatury w mieszkaniach stosowaną przez mieszkańców jest otwieranie okien.

Kontakt

ALER di Milano
viale Romagna
20133 MILANO - ITALY

"Asti, modernizacja centralnego systemu ogrzewania"

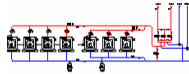

po renowacji

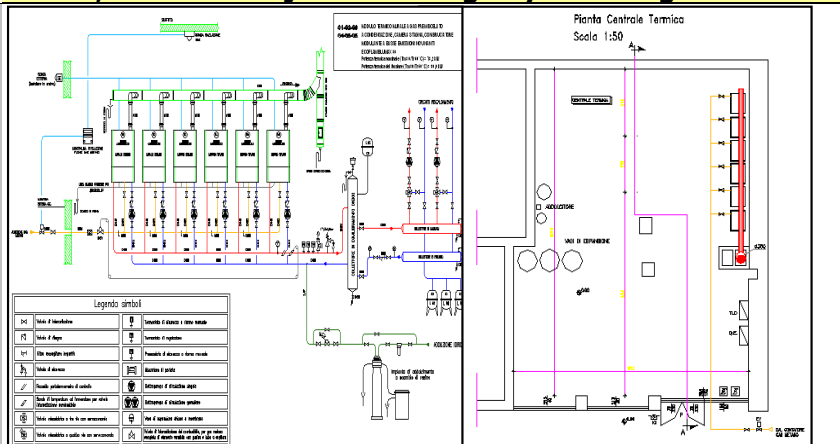
przed renowacją

Dane ogólne	
Właściciel budynku	AGENZIA TERRITORIALE PER LA CASA DELLA PROVINCIA DI ASTI
Adres	Różne budynki na obszarze miasta
Liczba mieszkań	644 przed renowacją 644 po renowacji
Liczba kondygnacji	zróżnicowana w zależności od budynku (od 3 do 6)
Uśredniona wielkość mieszkania	73,53 m ² przed renowacją 73,53 m ² po renowacji
Całkowita powierzchnia ogrzewana mieszkań	47 350,91 m ² przed renowacją 47 350,91 m ² po renowacji
Rok budowy	od 1970 do 1985
Rok renowacji	2004
Czy lokale były zamieszkałe w czasie przeprowadzania renowacji?	tak
Czy została przeprowadzona niezależna kontrola jakości?	tak, przez inspektora
Aktualne całkowite koszty eksploatacji budynku	koszt gazu ziemnego do ogrzewania przed renowacją - 489 980,40 €/rok koszt gazu ziemnego do ogrzewania po renowacji- 444 104,40 €/rok
Aktualne koszty eksploatacji związane z dostawą ciepła	1 325 727,21 €
Stan wyjściowy/warunki lokalne	 <p>Rysunek: schemat poprzedniego systemu ogrzewania</p>
Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)	Wymiana kotłów centralnego ogrzewania na kotły odzysknicowe
Dlaczego wykonano powyższe przedsięwzięcia?	Ponieważ istniejące kotły systemu ogrzewania były przestarzałe i charakteryzowały się wysoką emisją zanieczyszczeń
Niniejszy przykład dobrej realizacji został opracowany przy wsparciu	

"Asti, modernizacja centralnego systemu ogrzewania"

Schemat instalacji grzewczej

Rodzaj renowacji (Przedsięwzięcia, które zostały wykonane) Infrastruktura techniczna

Ogrzewanie centralne z kotłami odzysknicowymi

Wskaźniki energetyczne	Stan wyjściowy	Po renowacji	Zmniejszenie
Zapotrzebowanie na energię	202,34 kWh/m ² rok	147,51 kWh/m ² rok	27,10%
Zużycie energii	9 580 776,39 kWh/rok	6 984 906,94 kWh/rok	27,10%
Emisja CO ₂	40,88	29,8	kg/m ² rok
System grzewczy	kotły opalane gazem ziemnym	kotły odzysknicowe opalane gazem ziemnym	
System c.w.u.	indywidualne kotły	indywidualne kotły	
System monitoringu	brak	system zdalnego nadzoru	
	gaz ziemny 0,60 €/ m ³		
Dotacje	40% sfinansowane przez Region Piemont (530290,88 €) 60% sfinansowane przez ATC ASTI (795436,33 €)		
Wypowiedź	Działania modernizacyjne objęły nie tylko wymianę kotłów, ale również modernizację całej instalacji grzewczej, oświetlenia, systemu wentylacji i instalacji wodociągowej oraz montażu urządzeń do zmiękczenia wody oraz odnowienia ścian.		
Kontakt	ATC di ASTI via Carducci 86 14100 ASTI - ITALY telefon: +39-0141-380901 e-mail: direzione@atc.asti.it		

po renowacji

przed renowacją

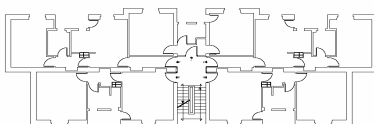
Dane ogólne	
Właściciel budynku	ATC Novara
Adres	via Andoardi 1, Novara (NO)
Liczba mieszkań	14 przed renowacją 14 po renowacji
Liczba kondygnacji	3
Średnia wielkość mieszkań	45 m ² przed renowacją 45 m ² po renowacji
Całkowita powierzchnia ogrzewana mieszkań	600 m ² przed renowacją 600 m ² po renowacji
Rok budowy	1941
Rok renowacji	2007-08
Czy lokale były zamieszkałe w czasie przeprowadzania renowacji?	Nie
Czy została przeprowadzona niezależna kontrola jakości?	Nie
Aktualne całkowite koszty eksploatacji budynku	788,000 €
Aktualne koszty eksploatacji związane z dostawą ciepła	236 000 €
Stan wyjściowy/warunki lokalne	
Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)	Nowy system ogrzewania centralnego na potrzeby ogrzewania i wytwarzania ciepłej wody użytkowej. Kontrolowanie temperatury wewnątrz indywidualnych mieszkań za pomocą termostatu. Indywidualne liczniki zużycia energii cieplnej w mieszkaniach.
Dlaczego wykonano powyższe przedsięwzięcia?	Niezbędne było przeprowadzenie remontu wewnątrz budynku, obejmującego zmianę aranżacji kuchni i łazienki, wymianę instalacji elektrycznej i ciepłej, w szczególności instalacji grzewczej i wytwarzania c.w.u. Dlatego podjęto również decyzję wykonania ocieplenia ścian zewnętrznych i wymiany okien.

Niniejszy przykład dobrej realizacji został opracowany przy wsparciu

Intelligent Energy **Europe**

Wylączna odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji leży po stronie jej autorów. Publikacja nie odzwierciedla opinii Wspólnoty Europejskiej. Komisja Europejska nie jest odpowiedzialna za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

Rzuty

Rodzaj renowacji (przedsięwzięcia, które zostały wykonane)

Elewacje

- Docieplenie ścian 6-cm warstwą styropianu.
- Docieplenie dachu 5-cm warstwą pianki poliuretanowej
- Instalacja nowych okien z aluminiowymi ramami i przekładką termiczną o podwójnym przeszkleeniu (4-12-4 mm), wyposażonych w okiennice

Infrastruktura techniczna

- kocioł kondensacyjny z regulacją termostatem
- kolektory słoneczne zasilające system ogrzewania i wytwarzania c.w.u.
- indywidualne termostaty regulujące temperaturę ogrzewania w

Wskaźniki energetyczne

	Stan wyjściowy	Stan po renowacji	Zmniejszenie
Zapotrzebowanie na energię	160 kWh/m ² rok	78,3 kWh/m ² a	49%
Zużycie energii	96 000 kWh/rok	47 000 kWh/a	49%
Emisja CO2	19 t/m ² rok	13,5 t/m ² a	49%
System ogrzewczy	indywidualne kotły w mieszkaniach	centralny system ogrzewania	
System c.w.u.	indywidualne kotły w mieszkaniach	centralny system wytwarzania c.w.u.	
System monitoringu	brak możliwości uzyskania danych nt. wielkości zużycia	możliwość uzyskania danych nt. rocznego zużycia	

Aktualne regionalne koszty energii

gaz ziemny 0,6 €/m³

Dotacje

dofinansowanie na podstawie Ustawy 513/77 art. 25

Wypowiedź

Szacuje się ,iż uzyskano oszczędności na poziomie 10%. Rzeczywiste zmniejszenie zużycia ciepła jest mniejsze niż zakładano, głównie z powodu problemów z zarządzaniem. Renowacja nie przynosi pożądanych efektów, jeśli jedyną istniejącą metodą regulacji temperatury w mieszkaniach stosowaną przez mieszkańców jest otwieranie okien.

Kontakt ATC Novara

Via E. Boschi n°2
28100 Novara

e-mail: direzionetecnica@atc.novara.it